

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (četvrto vijeće)

10. studenoga 2016.*

„Povreda obveze države članice – Okoliš – Zaštita prirode – Direktiva 92/43/EEZ – Članak 6. stavci 2. i 3. i članak 12. stavak 1. točke (b) i (d) – Divlja fauna i flora – Očuvanje prirodnih staništa – Glavata želva *Caretta caretta* – Zaštita glavatih želvi u Kiparijskom zaljevu – Područje od značaja za Zajednicu ‚Kiparijske dine‘ – Zaštita vrsta“

U predmetu C-504/14,

povodom tužbe zbog povrede obveze države članice podnesene 11. studenoga 2014. na temelju članka 258. UFEU-a,

Europska komisija, koju zastupaju M. Patakia i C. Hermes, u svojstvu agenata, s izabranom adresom za dostavu u Luxembourg,

tužitelj,

protiv

Helenske Republike, koju zastupa E. Skandalou, u svojstvu agenta,

tuženika,

SUD (četvrto vijeće),

u sastavu: T. von Danwitz, predsjednik vijeća, E. Juhász (izvjestitelj), C. Vajda, K. Jürimäe i C. Lycourgos, suci,

nezavisna odvjetnica: J. Kokott,

tajnik: L. Hewlett, glavna administratorica,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 13. siječnja 2016.,

saslušavši mišljenje nezavisne odvjetnice na raspravi održanoj 18. veljače 2016.,

donosi sljedeću

* Jezik postupka: grčki.

Presudu

- 1 Svojom tužbom Europska komisija od Suda zahtijeva da utvrdi da je:
 - ne poduzevši mjere navedene u članku 6. stavku 2. Direktive Vijeća 92/43/EEZ od 21. svibnja 1992. o očuvanju prirodnih staništa i divlje faune i flore (SL 1992., L 206, str. 7.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 2., str. 14.) kako bi spriječila pogoršanje prirodnih staništa i staništa vrsta te uznemiravanje vrste za koju je područje određeno;
 - dopustivši, a da nije provela ocjenu prihvatljivosti utjecaja, kako je to navedeno u članku 6. stavku 3. Direktive 92/43, intervencije koje bi, bilo pojedinačno bilo u kombinaciji s drugim projektima, mogle imati značajan utjecaj na predmetno područje, pogoršavajući i oštećujući područje gniježđenja prioritetne vrste *Caretta caretta*, koja je prisutna u toj regiji, uzrokujući uznemiravanje dotične vrste i, naposljetku, pogoršavajući i oštećujući dinske ekotipove 2110, 2220 i prioritetno prirodno stanište 2250, i
 - ne poduzevši mjere zahtijevane člankom 12. stavkom 1. točkama (b) i (d) iste direktive kako bi uspostavila i provela učinkovit sustav stroge zaštite glavate želve *Caretta caretta* (prioritetna vrsta) u Kiparisijskom zaljevu (Grčka) tako da se u vrijeme razmnožavanja spriječi svako uznemiravanje te vrste i svaka aktivnost koja bi mogla uzrokovati oštećivanje ili uništavanje njezinih lokaliteta za razmnožavanje;

Helenska Republika povrijedila obveze koje proizlaze iz navedenih odredbi Direktive 92/43.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 2 Članak 2. Direktive 92/43 određuje:

„1. Cilj ove Direktive je doprinijeti osiguranju biološke raznolikosti putem očuvanja prirodnih staništa i divlje faune i flore na europskom području država članica na koje se Ugovor primjenjuje.

2. Mjere poduzete u skladu s ovom Direktivom namijenjene su održavanju ili povratu u povoljno stanje očuvanosti, prirodnih staništa i vrsta divlje faune i flore od interesa Zajednice.

3. Mjere poduzete u skladu s ovom Direktivom uzimaju u obzir gospodarske, socijalne i kulturne potrebe te regionalne i lokalne karakteristike.”
- 3 Direktiva 92/43 u svojem Prilogu I. naslovljenom „Prirodni stanišni tipovi od interesa Zajednice čije očuvanje zahtijeva određivanje posebnih područja očuvanja” navodi različite stanišne tipove dina. Osobito točka 22. toga Priloga, pod naslovom „Primorske sipine mediteranske obale” navodi u točki 2220 „sipine s vrstom *Euphorbia terracina*” i u točki 2250* „obalne sipine s vegetacijom *Juniperus spp.*”.
- 4 U skladu s člankom 4. stavkom 2. trećim podstavkom Direktive 92/43, „[p]opis područja odabranih kao područja od značaja za Zajednicu, u kojem su istaknuta ona područja na kojima se nalazi jedan ili više prioritetnih prirodnih stanišnih tipova ili prioritetnih vrsta, Komisija usvaja u skladu s postupkom utvrđenim člankom 21.”. Stavak 5. toga članka određuje da je, čim se područje uvrsti na popis naveden u trećem podstavku stavka 2., ono podložno odredbama članka 6. stavaka 2. do 4. Direktive 92/43.

5 Odlukom Komisije 2006/613/EZ od 19. srpnja 2006. o donošenju, u skladu s Direktivom Vijeća 92/43/EEZ, popisa područja od značaja za Zajednicu za mediteransku biogeografsku regiju (SL 2006., L 259, str. 1.), Kiparisijske dine (Thines Kyparissias (Neochori-Kyparissia)) uvrštene su na popis područja od značaja za Zajednicu (PZZ) koje se nalaze u njezinu Prilogu 1., pod oznakom PZZ GR 25 50005, pored oznake „C” koja označava postojanje, na području o kojemu je riječ, barem jedne vrste prirodnog staništa i/ili prioritetne vrste u smislu članka 1. Direktive 92/43.

6 Članak 6. Direktive 92/43 propisuje:

„1. Za posebna područja očuvanja, države članice utvrđuju potrebne mjere za očuvanje koje prema potrebi uključuju odgovarajuće planove upravljanja, posebno priređene za ta područjima [područja] ili integrirane u druge razvojne planove te odgovarajuće zakonske, administrativne ili ugovorne mjere koje odgovaraju ekološkim zahtjevima prirodnih stanišnih tipova iz Priloga I. i vrstama iz Priloga II. koji su prisutni na tim područjima.

2. Države članice poduzimaju odgovarajuće korake kako bi se u posebnim područjima očuvanja izbjeglo pogoršanje prirodnih staništa i staništa vrsta, kao i uznemiravanje vrsta za koje su ta područja određena, u mjeri u kojoj bi takvo uznemiravanje moglo utjecati na ciljeve ove Direktive.

3. Svaki plan ili projekt koji nije izravno povezan s upravljanjem područjem ili potreban za njegovo upravljanje, ali bi na njega mogao imati značajan utjecaj, bilo pojedinačno bilo u kombinaciji s ostalim planovima ili projektima, predmet je ocjene prihvatljivosti utjecaja koje bi mogao imati na to područje, s obzirom na ciljeve očuvanja područja. U svjetlu zaključaka procjene utjecaja na područje i sukladno odredbama stavka 4., nadležna tijela državne vlasti odobravaju plan ili projekt tek nakon što se uvjere da on neće negativno utjecati na cjelovitost dotičnog područja te, ako je to potrebno, nakon dobivanja mišljenja od šire javnosti.

4. Ako se, unatoč negativnoj procjeni utjecaja na područje i u nedostatku drugih pogodnih mogućnosti, plan ili projekt ipak moraju provesti zbog imperativnih razloga prevladavajućeg javnog interesa, uključujući interese socijalne ili gospodarske prirode, država članica poduzima sve kompenzacijske mjere kako bi osigurala zaštitu koherentnosti mreže Natura 2000. Ona Komisiju izvješćuje o usvojenim kompenzacijskim mjerama.

Kad se u određenom području nalazi prioritetni prirodni stanišni tip i/ili prioritetna vrsta, mogu se razmatrati samo ona pitanja koja se odnose na zdravlje ljudi ili javnu sigurnost, na korisne posljedice od primarnog značaja za okoliš ili, nastavno na mišljenje Komisije, na ostale imperativne razloge prevladavajućeg javnog interesa.”

7 Prilog II. Direktivi 92/43, naslovljen „Životinjske i biljne vrste od interesa Zajednice čije očuvanje zahtijeva određivanje posebnih područja očuvanja” navodi, među prioritetnim vrstama, kao takvu životinjsku vrstu, glavatu želvu *Caretta caretta*.

8 Članak 12. Direktive 92/43 određuje:

„1. Države članice poduzimaju sve potrebne mjere za uspostavu sustava stroge zaštite životinjskih vrsta navedenih u Prilogu IV., točki (a) u njihovom prirodnom arealu, zabranjujući:

(a) sve oblike namjernog hvatanja ili ubijanja primjeraka tih vrsta u divljini;

(b) namjerno uznemiravanje tih vrsta, posebno u vrijeme razmnožavanja, podizanja mladih, hibernacije i migracije;

(c) namjerno uništavanje ili uzimanje jaja iz divljine;

(d) oštećivanje ili uništavanje lokaliteta za razmnožavanje ili odmor.

2. Države članice zabranjuju držanje, prijevoz i prodaju ili razmjenu tih vrsta te ponudu na prodaju ili razmjenu primjeraka uzetih iz divljine, osim onih koji su zakonito uzeti prije provedbe ove Direktive.

3. Zabrana iz stavka 1. točki (a) i (b) i stavka 2. odnosi se na sve životne faze životinja na koje se ovaj članak primjenjuje.

4. Države članice uspostavljaju sustav praćenja slučajnog hvatanja i ubijanja životinjskih vrsta navedenih u Prilogu IV., točki (a). U svjetlu prikupljenih informacija, države članice poduzimaju podrobija istraživanja ili mjere očuvanja kako bi se osiguralo da slučajno hvatanje i ubijanje nemaju značajan negativan utjecaj na dotične vrste.”

9 Prilog IV. Direktivi 92/43 koji navodi životinjske i biljne vrste od značaja za Zajednicu i kojima je potrebna stroga zaštita, kao takvu životinjsku vrstu navodi glavatu želvu *Caretta caretta*.

Grčko pravo

10 Zakonom 3937/2011 Helenska Republika je područje „Kiparisijske dine” proglasila „posebnim područjem očuvanja”.

Predsudski postupak

11 Komisija je dopisima od 9. kolovoza i 19. studenoga 2010. od Helenske Republike zatražila da joj dostavi podatke o načinima provedbe odredbi članaka 6. i 12. Direktive 92/43 u dotičnom području Natura 2000, odnosno području Kiparisijskih dina, uvrštenih na popis PZZ-a pod brojčanom oznakom GR 25 50005 (u daljnjem tekstu: područje Kiparisija).

12 S obzirom na odgovore koje je Helenska Republika dostavila 29. rujna 2010. i 26. siječnja 2011., Komisija je smatrala da je ta država članica povrijedila obveze koje proizlaze iz članka 6. stavka 2. i 3. i članka 12. stavka 1. točki (b) i (d) Direktive 92/43.

13 Ta institucija je slijedom toga 28. listopada 2011. opomenula Helensku Republiku da u roku od dva mjeseca dostavi svoja očitovanja o tim prigovorima.

14 Helenska Republika odgovorila je na tu opomenu dopisima od 27. prosinca 2011. i 17. travnja 2012.

15 Nakon što je analizirala odgovor koji se nalazio u tim dopisima i uzela u obzir rezultate posjeta njezinih agenata u području Kiparisija 17. srpnja 2012., Komisija je 1. listopada 2012. dala obrazloženo mišljenje nalažući toj državi članici da se s njime uskladi do 1. prosinca 2012.

16 Helenska Republika je na to obrazloženo mišljenje odgovorila dopisom od 27. studenoga 2012. koji je, nakon Komisijina dopisa od 14. svibnja 2013., dopunila dopisima od 13. lipnja i 26. studenoga 2013. te dopisima od 28. ožujka, 23. lipnja i 17. rujna 2014.

17 Nezadovoljna odgovorima koje je dala Helenska Republika, Komisija je 11. studenoga 2014. podnijela ovu tužbu.

Zahtjev za podnošenje dokaza po zatvaranju pisanog dijela postupka

- 18 Nakon zatvaranja pisanog dijela postupka 29. travnja 2015., Komisija je 16. lipnja 2015., pozivajući se na članak 128. stavak 2. Poslovnika Suda, zatražila dopuštanje novog dokaza, i to mišljenja 32/2015 Symvoulio tis Epikrateiasa (Državno vijeće, Grčka) o nacrtu predsjedničkog dekreta o označivanju regionalnog parka u Kiparisijском zaljevu (u daljnjem tekstu: predsjednički dekret).
- 19 Helenska Republika od Suda zahtijeva da odbije taj Komisijin zahtjev.
- 20 Člankom 128. stavkom 2. prvom i drugom rečenicom Poslovnika određuje se da stranke mogu iznimno podnositi dokaze i stavljati dokazne prijedloge i po zatvaranju pisanog dijela postupka te da moraju obrazložiti kašnjenje u podnošenju takvih dokaza odnosno stavljanju dokaznih prijedloga.
- 21 Među strankama je nesporno da je mišljenje o kojemu je riječ doneseno 8. travnja 2015. i da ga je Helenska Republika spomenula u odgovoru na repliku, a njegovim je podnošenjem Sudu 29. travnja 2015. zatvoren pisani dio postupka.
- 22 Komisija, kako bi obrazložila kašnjenje u podnošenju navedenog mišljenja, ističe da je ona za njega saznala tek po zatvaranju pisanog dijela postupka.
- 23 Helenska Republika, koja ne osporava tu Komisijinu tvrdnju, od Suda zahtijeva da odbije njezin dokazni prijedlog zbog toga što je mišljenje 32/2015 Symvoulio tis Epikrateiasa (Državno vijeće) dio postupka donošenja predsjedničkog dekreta koji još nije zaključen i jer to mišljenje ne sadržava nijedan novi element.
- 24 Što se tiče prigovora koje je istaknula Helenska Republika, treba utvrditi, s jedne strane, da je mišljenje o kojemu je riječ konačno, i da ono, neovisno o činjenici da Symvoulio tis Epikrateias (Državno vijeće) može donijeti kasnije mišljenje o izmijenjenom nacrtu predsjedničkog dekreta, načelno neće biti predmet izmjene.
- 25 S druge strane, tvrdnja prema kojoj navedeno mišljenje ne sadržava nijedan novi element ne dovodi u pitanje njegovu dopuštenost u pogledu članka 128. stavka 2. Poslovnika jer se sadržaj dokaza treba ocijeniti u okviru analize merituma predmeta.
- 26 U tim okolnostima, mišljenje 32/2015 Symvoulio tis Epikrateiasa (Državno vijeće) dopušteno je kao dokaz u ovom predmetu jer se to mišljenje odnosi na činjeničnu i pravnu situaciju koja je postojala u vrijeme isteka roka određenoga u obrazloženom mišljenju, to jest 1. prosinca 2012.

O tužbi

*Prvi prigovor, koji se temelji na povredi članka 6. stavka 2. Direktive 92/43, zbog toga što nije poduzela potrebne mjere za sprečavanje pogoršanja prirodnih staništa i staništa vrsta kao i uznemiravanja vrste *Caretta caretta**

- 27 U okviru svojega prvoga prigovora, Komisija, koja se poziva na nekoliko činjeničnih situacija navodi povredu, od strane Helenske Republike, opće zabrane pogoršanja i uznemiravanja iz članka 6. stavka 2. Direktive 92/43.
- 28 U tom pogledu treba primijetiti da je aktivnost sukladna navedenoj odredbi samo ako se osigura da ona ne dovodi ni do kakvog uznemiravanja koje bi u značajnoj mjeri moglo ugroziti ciljeve Direktive 92/43, osobito one koji se njome žele postići u području očuvanja prirodnih staništa faune i flore. Kako bi se utvrdila povreda članka 6. stavka 2. Direktive 92/43, Komisija je dužna u skladu s pravnim standardima

dokazati da država članica nije poduzela odgovarajuće zaštitne mjere kako bi se spriječilo da izvedba projekata, i to nakon klasificiranja dotičnog zaštićenog područja, dovede do pogoršavanja stanja staništa pogođenih vrsta i uznemiravanja tih vrsta koji bi mogli značajno utjecati na cilj te direktive koji se sastoji u osiguravanju njihova očuvanja (vidjeti analogijom presudu od 14. siječnja 2016., Komisija/Bugarska, C-141/14, EU:C:2016:8, t. 56. i 57. kao i navedenu sudsku praksu).

- 29 Međutim, da bi dokazala povredu članka 6. stavka 2. Direktive 92/43, Komisija ne treba dokazivati postojanje uzročne veze između rada postrojenja koja su rezultat projekta i znatnog uznemiravanja dotičnih vrsta. Naime, dovoljno je da ta institucija dokaže postojanje vjerojatnosti ili opasnosti da taj rad uzrokuje spomenuta uznemiravanja (presuda od 14. siječnja 2016., Komisija/Bugarska, C-141/14, EU:C:2016:8, t. 58. i navedena sudska praksa).
- 30 Dokaz – koji treba pružiti Komisija – o postojanju takve vjerojatnosti ili opasnosti ne isključuje, međutim, da bi dotična država članica mogla dokazati da mjera o kojoj je riječ ispunjava uvjete propisane člankom 6. stavkom 4. Direktive 92/43 i da je ona bila predmet analize utjecaja na ciljeve očuvanja područja zaštite (vidjeti u tom smislu presudu od 14. siječnja 2016., Grüne Liga Sachsen i dr., C-399/14, EU:C:2016:10, t. 56. i 57.).
- 31 S obzirom na ta razmatranja treba ispitati osnovanost posebnih argumenata prvoga prigovora koji je Komisija istaknula u okviru ove tužbe.

Prvi prigovor, u vezi s tim da je Helenska Republika dopustila ili tolerirala provedbu građevinskih projekata u području Kiparisija

– Argumentacija stranaka

- 32 Komisija Helenskoj Republici prigovara:
- izgradnju zgrada kod Agiannakija (Grčka) tijekom 2006. i 2010.;
 - odobrenje za izgradnju triju rezidencija za odmor kod Vounakija (Grčka) tijekom 2012. i njihovu stvarnu izgradnju tijekom 2013.;
 - početku radova radi provedbe projekta građevinskog razvoja koji se odnosi na izgradnju pedeset rezidencija smještenih između Agiannakija i Elaije (Grčka) i
 - činjenici da je trebala biti izdana dozvola za izgradnju četiriju rezidencija za odmor kod Elaije (u daljnjem tekstu, zajedno: predmetne infrastrukture).
- 33 Komisija smatra da predmetne infrastrukture, s obzirom na to da uzrokuju onečišćenje, vibracije, povećanje prisutnosti ljudi kao i svjetlosno ometanje i ometanje bukom, negativno utječu na staništa dina smještena u području Kiparisija i uznemiravaju glavate želve *Caretta caretta*. Dodaje da se te građevine nalaze u blizini lokaliteta za razmnožavanje tih kornjača.
- 34 Helenska Republika priznaje da je regija u kojoj se nalazi područje Kiparisija bila, među ostalim, predmet određenog građevinskog pritiska, ali ističe da je aktivnost u građevinskom sektoru bila puno intenzivnija u prošlosti i da su u praksi, zbog gospodarske krize, sve te aktivnosti u tom području prestale. Ta država članica potvrđuje da je u području zabranjena svaka gradnja bez prethodne građevinske dozvole i da nijedna nova dozvola neće biti izdana do donošenja predsjedničkog dekreta.

– Ocjena Suda

- 35 Treba utvrditi da predmetne infrastrukture, a još više razvoj građevinskih projekata i izgradnja rezidencija kao i njihovo kasnije korištenje, a koje Komisija dovodi u pitanje, mogu imati značajan utjecaj na staništa smještena u području Kiparisija. Također, izgradnja i korištenje tih infrastrukture, osobito bukom, svjetlom i ljudskom prisutnosti koje uzrokuju, mogu značajno uznemiravati glavatu želvu *Caretta caretta* tijekom njezina razmnožavanja.
- 36 Međutim, s jedne strane, prema njezinu članku 4. stavku 5., područje je podložno članku 6. stavcima 2. do 4. Direktive 92/43 tek kada je to područje uvršteno na popis naveden u članku 4. stavku 2. trećem podstavku. Kiparisijske dine uvrštene su, Odlukom 2006/613, na popis PZZ-a 19. srpnja 2006.
- 37 S druge strane, postojanje povrede obveze treba – osim u slučaju kada Komisija, smanjujući opseg svoje tužbe, prihvati kasniji datum – ocjenjivati s obzirom na stanje u državi članici koje je postojalo do isteka roka određenog u obrazloženom mišljenju tako da promjene koje su nastupile naknadno Sud ne može uzeti u obzir. U ovom slučaju, rok koji je određen Helenskoj Republici da se uskladi s Komisijinim obrazloženim mišljenjem istekao je 1. prosinca 2012.
- 38 U tim okolnostima, relevantno razdoblje za koje bi mogla biti utvrđena povreda članka 6. stavka 2. Direktive 92/43 u okviru ove tužbe obuhvaća samo ono od 19. srpnja 2006. do 1. prosinca 2012.
- 39 Kao prvo, što se tiče prigovora koji se odnosi na izgradnju zgrada kod Agiannakija tijekom 2006., treba utvrditi da Komisija nije dokazala da su ti građevinski radovi bili odobreni i izvršeni tijekom relevantnog razdoblja, odnosno nakon 19. srpnja 2006., tako da se ne može utvrditi da su oni sastavni dio povrede obveze koja se može pripisati Helenskoj Republici.
- 40 S obzirom na utvrđenja izvršena u točki 35. ove presude, povreda članka 6. stavka 2. Direktive 92/43 stoga treba biti utvrđena jedino zbog građevinskih radova izvršenih tijekom 2010.
- 41 Međutim, što se tiče zgrada izgrađenih prije relevantnog razdoblja, odnosno prije 19. srpnja 2006., s obzirom na utvrđenja izvršena u točki 35. ove presude, treba utvrditi povredu članka 6. stavka 2. Direktive 92/43, kao što to ističe nezavisna odvjetnica u točkama 55. i 58. svojega mišljenja, zbog činjenice da Helenska Republika nije dostatno ograničila korištenje tih zgrada (vidjeti analogijom presudu od 24. studenoga 2011., Komisija/Španjolska, C-404/09, EU:C:2011:768, t. 124., 125. i 128.). Iako bi se to korištenje moglo po potrebi opravdati načelom pravne sigurnosti, analogijom u skladu s derogacijskim postupkom propisanim u članku 6. stavku 4. te direktive, takvo opravdanje – koje Helenska Republika nije istaknula – pretpostavljalo bi osobito ispitivanje postojanja manje štetnih alternativa kao i odvagivanje dotičnih interesa na temelju analize utjecaja na ciljeve očuvanja područja zaštite u skladu sa stavkom 3. toga članka (vidjeti presudu od 14. siječnja 2016., Grüne Liga Sachsen i dr., C-399/14, EU:C:2016:10, t. 57. i navedenu sudsku praksu).
- 42 Kao drugo, što se tiče odobrenja za gradnju triju rezidencija za odmor kod Vounakija tijekom 2012. i njihove izgradnje u 2013., iako jedino odobrenje gradnje tih rezidencija ulazi u relevantno razdoblje za ocjenu navodne povrede obveze, ono može osjetno negativno utjecati na staništa dina koja se nalaze u području Kiparisija i dovesti do znatnog uznemiravanja glavatih želvi *Caretta caretta*. Stoga to odobrenje jest povreda obveze iz članka 6. stavka 2. Direktive 92/43.
- 43 Kao treće, što se tiče početka radova za izgradnju pedeset rezidencija smještenih između Agiannakija i Elaije, Komisija precizira da grčka tijela za njih zasigurno nisu izdala dozvolu. Međutim, Helenska Republika neosnovano ističe da joj se, s obzirom na to da je provedba tih građevinskih radova zabranjena bez prethodne dozvole, ne može pripisati takav početak radova i da se stoga s tim u vezi ne može utvrditi povreda obveze iz članka 6. stavka 2. Direktive 92/43. Naime, kao što tvrdi Komisija, ta država članica nije uspostavila odgovarajući sustav zaštite i provela poštovanje te zabrane gradnje, a što za posljedicu ima početak nekontroliranih i neplaniranih radova.

44 Kao četvrto, u pogledu tvrdnje prema kojoj je dozvola trebala biti izdana za izgradnju četiriju rezidencija za odmor kod Elaije, dovoljno je istaknuti da tvrdnja o takvoj namjeri, bez pružanja dokaza da će dozvola zaista biti izdana, nije dostatan temelj za utvrđivanje povrede obveze iz članka 6. stavka 2. Direktive 92/43.

45 Slijedom toga, treba utvrditi da je, time što je tolerirala izgradnju kuća kod Agiannakija tijekom 2010., korištenje, bez dostatnog ograničenja, drugih kuća kod Agiannakija koje potječu iz 2006. i početak građevinskih radova za pedeset rezidencija smještenih između Agiannakija i Elaije, kao i time što je dopustila izgradnju triju rezidencija za odmor kod Vounakija tijekom 2012., Helenska Republika povrijedila obveze koje proizlaze iz članka 6. stavka 2. Direktive 92/43. U preostalom dijelu treba odbiti taj dio prvog prigovora.

Prvi prigovor, u vezi s tim da je Helenska Republika odobrila razvoj infrastruktura za prilaz plažama smještenima u području Kiparisija

– Argumentacija stranaka

46 Komisija Helenskoj Republici prigovara da je tolerirala, unutar područja Kiparisija:

- otvaranje pet novih cesta prema plaži Agiannakija;
- izgradnju ceste koja povezuje plažu Kalo Nera do Elaije duž postojeće željezničke pruge i
- asfaltiranje određenih postojećih cesta.

47 Komisija ističe da otvaranje cesta prema plaži ima štetne učinke na to područje. Ona navodi da su, unatoč izricanju novčanih kazni i povratu u prijašnje stanje koji zahtijevaju grčka tijela, te ceste ostale operativne. Iz toga proizlazi jednostavan prilaz vozilâ plaži, buka i onečišćenje.

48 Komisija također smatra da asfaltiranje određenih postojećih cesta kao i izgradnja ceste koja povezuje plažu Kalo Nera do Elaije duž željezničke pruge negativno utječu na staništa dina i uznemiruju glavate želve *Caretta caretta*.

49 Helenska Republika ističe da je zbog morfologije tla, koje je ravno i zbog toga što je područje Kiparisija naseljeno od jako davnih vremena, prilaz plaži oduvijek bio jednostavan. Usto, to područje imalo je, i to već dugo, nekoliko drugih poprečnih prilaza plaži.

50 Što se tiče navodnog otvaranja pet novih cesta u pravcu plaže Agiannakija, Helenska Republika ističe da te ceste postoje od početka sedamdesetih godina i da su njihovo postojanje i njihovo javno korištenje potvrđeni sudskom odlukom. U svakom slučaju, zbog izgradnje četiriju cesta od tih pet i radova izvršenih na petoj cesti bez prethodnog okolišnog odobrenja, tijekom 2012. izrečene su novčane kazne građevinskom poduzetniku o kojem je riječ. Ta država članica ističe da su tijela pokrenula nekoliko kaznenih postupaka i da se vodi nekoliko sudskih postupaka, predmet kojih su novčane kazne i zakonitost navedenih cesta.

51 Što se tiče ceste koja je u izgradnji i povezuje plažu Kalo Nera do Elaije duž željezničke pruge, Helenska Republika tvrdi da Direktiva 92/43 ne zahtijeva preoblikovanje toga područja koje je naseljeno od jako davnih vremena u nedostupno područje i da prema članku 2. stavku 3. te direktive, mjere poduzete u skladu s njom uzimaju u obzir gospodarske, socijalne i kulturne potrebe te regionalne i lokalne karakteristike. Međutim, željeznička pruga i njezin poprečni put nalaze se na velikoj udaljenosti od plaže i potonji je potreban za pristup svakom posjedu.

52 Što se tiče prigovora da je bitumenom djelomično prekrila određene postojeće obalne ceste, Helenska Republika potvrđuje da je to omogućilo smanjenje prašine i buke. Ona ističe da prilaz plaži ovisi o mogućnostima ceste a ne o postojanju bitumena na njoj i da takva izmjena pokrova cesta uopće ne utječe na mogućnost polaganja jaja glavatih želvi *Caretta caretta*.

– Ocjena Suda

53 Kao prvo, što se tiče otvaranja novih cesta prema moru, treba utvrditi da to olakšava prilaz vozila plaži i stoga predstavlja čimbenik povećanja automobilskeg prometa. Naime, prema mišljenju 32/2015 Symvoulio tis Epikrateiasa (Državno vijeće), koje je dostavila Komisija, neuređeno parkiranje automobila na krajevima prilaza kao i duž njih uzrokuju štete staništima dina registriranih vrsta u području Kiparisija. Iz toga olakšanoga pristupa i toga povećanja automobilskeg prometa proizlazi pogoršanje buke i svjetla koji uznemiruju glavate želve *Caretta caretta* prilikom polaganja jaja kao i prilikom izlijeganja mladih. Usto, nezakonitost i štetne učinke otvaranja i izgradnje tih cesta utvrdila je i sama Helenska Republika, kao što proizlazi iz spisa koji je dostavljen Sudu, a osobito iz dokumenata koji se nalaze u prilogima 17 h i 17 i iz akta kojim je pokrenut postupak.

54 Iako Helenska Republika nije odobrila ni izvršila ta otvaranja unutar područja Kiparisija, ona ne dovodi u pitanje Komisijine prigovore koja tvrdi da su te ceste operativne unatoč pokrenutim kaznenim postupcima i različitim sudskim postupcima koji se vode.

55 Međutim, ograničavajući se, s jedne strane, na vođenje kaznenih postupaka protiv odgovornih osoba društva koje je izgradilo ceste o kojima je riječ i na upravno sankcioniranje toga društva kao i, s druge strane, na isticanje pred nacionalnim sudovima da su te ceste nezakonite i trebaju biti uklonjene, Helenska Republika nije ispunila posebnu obvezu koju joj nalaže članak 6. stavak 2. Direktive 92/43 (vidjeti analogijom presudu od 9. studenoga 1999., Komisija/Italija, C-365/97, EU:C:1999:544, t. 109.).

56 Kao što to tvrdi Komisija, Helenska Republika trebala je to učiniti na način da ti putovi ne ostanu operativni i da njihovo korištenje ne uznemirava osjetno glavatu želvu *Caretta caretta* te da ne utječe negativno na staništa dina smještene u području Kiparisija.

57 Time što nije provela privremene zaštitne mjere toga područja kako bi ograničila korištenje putova o kojima je riječ do zaključenja navedenih sudskih postupaka o zakonitosti i mogućem uklanjanju tih putova, iako, kao što to ističe nezavisna odvjetnica u točki 77. svojega mišljenja, ništa nije upućivalo na to da bi takve mjere bile nemoguće zbog činjeničnih ili pravnih razloga, Helenska Republika povrijedila je obveze koje proizlaze iz članka 6. stavka 2. Direktive 92/43.

58 Kao drugo, što se tiče ceste u izgradnji koja povezuje plažu Kalo Nera do Elaije duž željezničke pruge, treba utvrditi da ona slijedi postojeću željezničku prugu i da Komisija Helenskoj Republici nije proturječila u vezi s tim da se ta cesta nalazi, uz iznimku dvije točke, na udaljenosti većoj od 200 metara od obale i da nije povezana s prilazom plaži. U tim okolnostima, Komisija nije dokazala da postoji dostatna vjerojatnost da će cesta u izgradnji koja povezuje plažu Kalo Nera i Elaije duž željezničke pruge imati značajan učinak na staništa dina i glavate želve *Caretta caretta*.

59 Kao treće, što se tiče pokrivanja određenih obalnih cesta bitumenom, asfaltiranje pješčanih puteva olakšava njihovo korištenje, osobito automobilima, a što može značajno negativno utjecati na staništa dina smještene u području Kiparisija i doprinijeti osjetnom uznemiravanju glavatih želvi *Caretta caretta*. Helenska je Republika, tolerirajući asfaltiranje cesta unutar područja, stoga povrijedila članak 6. stavak 2. Direktive 92/43.

60 Slijedom toga, treba utvrditi da, tolerirajući otvaranje pet novih cesta prema plaži Agiannakija kao i asfaltiranje određenih postojećih prilaza i cesta, Helenska Republika nije spriječila razvoj infrastruktura prilaza toj plaži smještenoj u području Kiparisija, tako da je povrijedila obveze koje proizlaze iz članka 6. stavka 2. Direktive 92/43. Međutim, taj isti prigovor treba odbiti u dijelu u kojem se odnosi na izgradnju ceste koja plažu Kalo Nera povezuje s Elaijom, duž postojeće željezničke pruge.

Prvi prigovor, u vezi s tim da je Helenska Republika tolerirala nezakonita mjesta za kampiranje u području Kiparisija

– Argumentacija stranaka

61 Komisija Helenskoj Republici prigovara da tolerira:

— da cesta smještena iza plaže Kalo Nera služi kao mjesto za kampiranje za karavane i

— da se u borovoj šumi među dinama plaže Elaije divlje kampira.

62 Prema mišljenju Komisije, divlje kampiranje predstavlja problem za očuvanje dina i staništa šuma. Ono također uznemirava glavate želve *Caretta caretta*.

63 Helenska Republika, potvrđujući da je divlje kampiranje zabranjeno u cijeloj državi, priznaje da se, unatoč zabrani i policijskim intervencijama, takve prakse i dalje provode. Ona ističe da u području Kiparisija ta vrsta kampiranja postoji barem 30 ili 40 godina, ali da se progresivno smanjuje.

– Ocjena Suda

64 Nesporno je da Helenska Republika ne osporava da nije poduzela dostatne mjere kako bi osigurala poštovanje zabrane divljeg kampiranja unutar područja Kiparisija. Također je nesporno da divlje kampiranje unutar toga područja može osjetno utjecati na dotična staništa dina i dovesti do značajnog uznemiravanja glavatih želvi *Caretta caretta*.

65 Slijedom toga, treba utvrditi da je, time što nije poduzela dostatne mjere kako bi osigurala poštovanje zabrane divljeg kampiranja u blizini plaže Kalo Nera i kod Elaije, Helenska Republika povrijedila obveze koje proizlaze iz članka 6. stavka 2. Direktive 92/43.

Prvi prigovor, u vezi s tim da je Helenska Republika tolerirala poslovanje barova na plaži smještenoj u području Kiparisija

– Argumentacija stranaka

66 Komisija Helenskoj Republici prigovara da tolerira poslovanje barem tri bara između Elaije i Kalo Nera. Ti barovi su bučni i osvijetljeni noću, tako da uznemiravaju glavate želve *Caretta caretta* prilikom polaganja jaja i dovode u opasnost novoizlegle mlade.

67 Komisija ističe da je 13. kolovoza 2011. održana zabava na plaži Kalo Nera. Priznajući da su grčka tijela izrazila svoju namjeru da zatvore te barove, ona ističe da su prilikom posjeta njezinih agenata 17. srpnja 2012. navedeni barovi i dalje postojali. Prema mišljenju Komisije, u 2013. isti barovi više ne posluju, ali infrastrukture i dalje postoje.

68 Helenska Republika tvrdi da tijekom 2013. i 2014. nijedna kantina nije poslovala na plaži o kojoj je riječ i da su udaljeni svi nezakoniti barovi i njihova postrojenja. Ona navodi da je jedina iznimka plaža Kalo Nera gdje će se takve drvene konstrukcije tek poslije uništiti.

– Ocjena Suda

69 Budući da se postojanje povrede obveze mora ocjenjivati s obzirom na situaciju države članice kakva jest na isteku roka određenog u obrazloženom mišljenju i da Sud ne može uzeti u obzir izmjene koje su potom nastale, različiti činjenični elementi koji su nastali nakon 1. prosinca 2012., roka određenog Helenskoj Republici da se uskladi s Komisijinim obrazloženim mišljenjem, neće ući u razmatranje u okviru ocjene navodne povrede obveze koju će izvršiti Sud.

70 Treba utvrditi da Helenska Republika ne iznosi nijedan element koji bi mogao dokazati da je ona prije isteka toga roka poduzela potrebne mjere za sprečavanje toga da barovi o kojima je riječ uznemiravaju razmnožavanje glavatih želvi *Caretta caretta*.

71 Slijedom toga, time što nije poduzela potrebne mjere za ograničavanje poslovanja barova koji se nalaze između Elaije i Kalo Nera na plažama na kojima se razmnožavaju glavate želve *Caretta caretta* ni osigurala da smetanja koja uzrokuju ti barovi ne uznemiravaju tu vrstu, ta država članica povrijedila je obveze koje proizlaze iz članka 6. stavka 2. Direktive 92/43.

Prvi prigovor, u vezi s tim da je Helenska Republika tolerirala prisutnost opreme za plažu na plažama unutar područja Kiparisija

– Argumentacija stranaka

72 Komisija Helenskoj Republici prigovara da tolerira, unutar područja Kiparisija, prisutnost prekomjernog broja opreme za plažu, odnosno suncobrana i ležaljki. Ona osim toga ističe da, iako su grčka tijela naložila uništavanje nekoliko platformi podignutih na plažama smještenim u tom području, ona nikad nisu izvršena te je čak u korist hotela Messina Mare 28. srpnja 2011. izdana i dozvola za montiranje platforme.

73 Prema mišljenju Komisije, ta postrojenja na plaži, s obzirom na to da su pričvršćena ili ostavljena na plaži noću, imaju negativan učinak na lokalitete za razmnožavanje glavatih želvi *Caretta caretta* jer njihovo postojanje umanjuje područje dostupno za polaganje jaja i ometa kretanje kornjača.

74 Helenska Republika ističe da tijekom 2013. i 2014. nije postojao nijedan suncobran i nijedna ležaljka na plažama Vounakija, Elaije i Agiannakija. Određeni suncobrani i ležaljke već su postojali na plaži Kalo Nera, ali izvan područja razmnožavanja glavatih želvi *Caretta caretta*. Što se tiče platforme smještene u blizini hotela Messina Mare, ta država članica ističe da je riječ o rampi koja pomaže osobama s invaliditetom koje posjećuju objekt.

– Ocjena Suda

75 Kao prvo, što se tiče suncobrana i ležaljki, Helenska Republika se ograničava na navođenje da su od 2013., ili nakon isteka roka određenog obrazloženim mišljenjem, takvi dijelovi opreme prisutni isključivo na plaži Kalo Nera, podalje od područja razmnožavanja glavatih želvi *Caretta caretta*. Ta država članica stoga prešutno priznaje da prethodno nije smanjila prisutnost opreme za plažu na području razmnožavanja tih kornjača.

- 76 Kao drugo, što se tiče platformi podignutih na plažama smještenim unutar područja Kiparisija, Helenska Republika, koja ne osporava ni njihovo postojanje u vrijeme isteka roka određenog u Komisijinu obrazloženom mišljenju ni vjerojatnost da one osjetno negativno utječu na staništa dina smještena u području Kiparisija i dovode do znatnog uznemiravanja glavatih želvi *Caretta caretta*, ograničava se na tvrdnju da je platforma odobrena u blizini hotela Messina Mare rampa namijenjena osobama s invaliditetom.
- 77 Komisija ne osporava svrhu potonje platforme. Međutim, iako se platforma kojom se nastoji olakšati kretanje osobama s invaliditetom načelno može smatrati postavljenom zbog imperativnih razloga prevladavajućeg javnog interesa povezanih sa zdravljem ljudi, u smislu članka 6. stavka 4. Direktive 92/43, takvo opravdanje bi pretpostavljalo osobito ispitivanje postojanja manje štetnih alternativa kao i odvagivanje dotičnih interesa na temelju analize utjecaja na ciljeve očuvanja područja zaštite u skladu s člankom 6. stavkom 3. te direktive (vidjeti u tom smislu presudu od 14. siječnja 2016., Grüne Liga Sachsen i dr., C-399/14, EU:C:2016:10, t. 57. i navedenu sudsku praksu). U izostanku ikakva pojašnjenja Helenske Republike u tom pogledu, treba smatrati da i odobrena platforma u blizini hotela Messina Mare predstavlja povredu članka 6. stavka 2. navedene direktive.
- 78 Slijedom toga treba utvrditi da je, time što nije poduzela potrebne mjere za smanjivanje, unutar područja Kiparisija, prisutnosti opreme i različitih postrojenja na plažama na kojima se razmnožavaju glavate želve *Caretta caretta* i time što je dopustila izgradnju platforme u blizini hotela Messina Mare, Helenska Republika povrijedila obveze koje proizlaze iz članka 6. stavka 2. Direktive 92/43.

Prvi prigovor, u vezi s tim da je Helenska Republika tolerirala čišćenje plaža smještenih unutar područja Kiparisija teretnim vozilima

– Argumentacija stranaka

- 79 Komisija Helenskoj Republici prigovara čišćenje plaže od strane općine Avlona (Grčka) teretnim vozilima, uzrokujući tako zbijanje pijeska njihovom težinom i uništavanje gnijezda glavatih želvi *Caretta caretta* vibracijom.
- 80 Helenska Republika odgovara da nije riječ o stalnoj praksi nego izdvojenom slučaju i da nijedan kasniji slučaj nije utvrđen nakon slanja pisma opomene. Osim toga, nacionalnim propisima koje je u srpnju 2013. i svibnju 2014. donijelo Ministarstvo okoliša nastoje se spriječiti takvi incidenti i oni propisuju da se tijekom razdoblja razmnožavanja tih kornjača čišćenje plaže obavlja ručno.

– Ocjena Suda

- 81 Iako su nacionalni propisi na koje se poziva Helenska Republika doneseni nakon isteka roka određenog u obrazloženom mišljenju i Sud ih ne može uzeti u obzir radi ocjene navodne povrede obveze, taj prigovor ne može biti prihvaćen. Naime, ne samo da Komisija ne dovodi u pitanje tvrdnju te države članice prema kojoj je navedeni slučaj bio izdvojeni slučaj, nego ne pruža ni daljnje elemente kojima bi se dokazalo ponavljanje takvih incidenata ili nužnost poduzimanja posebnih mjera kako bi ih se spriječilo.

Prvi prigovor, u vezi s tim da je Helenska Republika tolerirala nezakonito vađenje pijeska na plažama smještenim unutar područja Kiparisija

– Argumentacija stranaka

82 Komisija prigovara Helenskoj Republici da tolerira, na plažama smještenim unutar područja Kiparisija, nekontroliranu aktivnost vađenja pijeska.

83 Ta država članica ističe da Komisija ne pruža nijedan dokaz u pogledu takve aktivnosti.

84 Komisija, međutim, u svojoj replici prikazuje tablicu kojom navodno dokazuje da Helenska Republika sama priznaje da postoji rizik znatnih štetnih utjecaja za područje Kiparisija zbog aktivnosti vađenja pijeska.

– Ocjena Suda

85 Člankom 128. stavkom 1. Poslovnika određuje se da stranke mogu iznimno podnositi dokaze i stavljati dokazne prijedloge u replici i u odgovoru na repliku u prilog svojim argumentima te da moraju obrazložiti kašnjenje u podnošenju takvih dokaza odnosno stavljanju dokaznih prijedloga.

86 Međutim, Komisija nije obrazložila kašnjenje u podnošenju toga dokaza tako da navedeni element ne može biti uzet u obzir kao dokaz prilikom provjere postojanja navodne povrede od strane Suda, a koju ta institucija ističe.

87 Budući da Komisija ne pruža neki drugi element koji bi mogao potkrijepiti prigovor o kojemu je riječ, treba odbiti tužbu u toj točki.

Prvi prigovor, u vezi s tim da je Helenska Republika tolerirala povećanje poljoprivrednih aktivnosti unutar područja Kiparisija

– Argumentacija stranaka

88 Komisija Helenskoj Republici prigovara:

— proširenje poljoprivredne upotrebe zemljišta u dinamama;

— preoravanje dina između Elaije i Agiannakija i

— uzgoj ovaca na plažama na kojima se razmnožavaju glavate želve *Caretta caretta*.

89 Komisija ističe da proširenje poljoprivredne upotrebe zemljišta u dinamama za učinak ima uništenje dinskih lokaliteta za razmnožavanje te vrste i da voda za navodnjavanje može negativno utjecati na gnijezda kornjača smještena u blizini. Povećanje vlažnosti koje uzrokuju te kulture za učinak ima promjenu podzemne temperature, što uzrokuje izlijeganje povećanog broja muških mladunaca kornjače i tako može dovesti do neravnoteže u populaciji vrste *Caretta caretta*.

90 Komisija potvrđuje da je između Agiannakija i Elaije izvršeno preoravanje dina od 20. veljače do 3. ožujka 2013., što je uništilo određeni broj staništa glavatih želvi *Caretta caretta* a da pritom nije poduzeta nijedna mjera sanacije.

- 91 Komisija smatra da uzgoj ovaca na plažama na kojima se te kornjače razmnožavaju za rezultat ima izravno i neizravno uništavanje gnijezda. Potonja su pregažena a jaja uništena vibracijama uzrokovanim na tlu.
- 92 Helenska Republika podsjeća da se poljoprivredna aktivnost znatno smanjila tijekom posljednjih dvadeset godina i da su do 2001. poljoprivredne površine smanjene od 25% do 30% u pogledu dotičnih mjesta. Tvrdi da unutar područja Kiparisija kulture nisu proširene prema dinamama jer im pješčani pokrov ne odgovara i da je regija koja se nalazi izvan toga područja osobito plodna.
- 93 Ta država članica ističe da je preoravanje na koje se Komisija poziva izvršeno na poljoprivrednoj površini.
- 94 Uzgoj ovaca na plažama na kojima se razmnožavaju glavate želve *Caretta caretta* je nemoguć jer na plaži ne raste nikakva vegetacija. U svakom slučaju, prema mišljenju Helenske Republike, te kornjače zakopavaju svoja jaja na određenoj dubini tako da gnijezda ne mogu biti uništena gaženjem ovaca i vibracijom tla do kojega ono dovodi.

– Ocjena Suda

- 95 Kao prvo, što se tiče navodnog proširenja poljoprivredne upotrebe zemljišta u dinamama, treba utvrditi da, kao što je to istaknula nezavisna odvjetnica u točki 105. svojega mišljenja, Komisija nije pružila dokaz koji bi mogao oboriti tvrdnju Helenske Republike prema kojoj se unutar područja Kiparisija ne može utvrditi takvo proširenje. Iz toga proizlazi da Komisijin prigovor u toj točki ne može biti prihvaćen.
- 96 Kao drugo, budući da Komisija navodno preoravanje područja dina smješta na datum nakon isteka roka koji je odredila u svojem obrazloženom mišljenju, takav prigovor ne može se uputiti Helenskoj Republici, tako da i ovaj prigovor koji je istaknula Komisija treba odbiti u toj točki.
- 97 Kao treće, treba utvrditi da Komisija ne osporava tvrdnju Helenske Republike prema kojoj na plaži na kojoj se razmnožavaju glavate želve *Caretta caretta* ne raste nikakva vegetacija i da se fotografijama koje je dostavila Komisija ne nastoji dokazati aktivnost uzgoja nego prisutnost nekoliko ovaca na toj plaži. U svakom slučaju, Komisija nije pružila nikakav dokaz koji bi omogućavao zaključak da prisutnost ovaca, kao što to izgleda na fotografijama, može negativno utjecati na gnijezda kornjača zakopana na 40 do 60 cm dubine u pijesku. U tim okolnostima, i u toj točki treba odbiti prigovor koji je istaknula Komisija.

Prvi prigovor, u vezi s tim da je Helenska Republika tolerirala svjetlosno onečišćenje područja Kiparisija

– Argumentacija stranaka

- 98 Komisija prigovara Helenskoj Republici da nije poduzela prikladne mjere kako bi spriječila da općinska rasvjeta javnih puteva i ona u blizini plaža, kao i svjetlo restorana, hotela i trgovina smještenih na rubovima područja Kiparisija, uznemiravaju glavate želve *Caretta caretta* prilikom polaganja jaja i, prije svega, negativno utječu na novoizlegle mladunce koji se upućuju prema moru. Ona ističe da su te pojave potvrdili njezini agenti prilikom posjeta na licu mjesta 17. srpnja 2012.
- 99 Prema mišljenju Helenske Republike, javna rasvjeta postoji već mnogo godina i postavljena je prije donošenja nacionalnog propisa koji nalaže odgovarajuću ocjenu sukladno Direktivi 92/43. Ona tvrdi da je, kako bi se riješio taj problem, donesen propis u 2014. koji je primjenjiv na plažama na kojima se te kornjače razmnožavaju i koji među ostalim propisuje obvezu osiguravanja da svjetlo koje potječe iz

privatnih i javnih izvora ne dostiže plažu kako ne bi dezorijentiralo mlade kornjače. Također, objektima i hotelima smještenima na obali zabranjeno je korištenje projektora. Planirano je i postavljanje pokrovnih ploča i korištenje posebnih lampi.

– Ocjena Suda

- 100 Što se tiče argumenta Helenske Republike prema kojemu je javna rasvjeta postojala prije nego što su takva postrojenja bila podvrgnuta odgovarajućoj ocjeni sukladno Direktivi 92/43, dovoljno je utvrditi da se na temelju te direktive zabrana pogoršanja koja je u njoj propisana ne ograničava na obvezu, za dotičnu državu članicu, da zabrani ili prekine jedino nove aktivnosti smetanja.
- 101 Stoga treba utvrditi da je, time što nije poduzela odgovarajuće zaštitne mjere kako bi spriječila da postojeća javna rasvjeta, od uvrštenja područja Kiparisija na popis PZZ-a 19. srpnja 2006., ne uznemirava glavatu želvu *Caretta caretta*, Helenska Republika povrijedila obveze koje proizlaze iz članka 6. stavka 2. Direktive 92/43 (vidjeti analogijom presudu od 24. studenoga 2011., Komisija/Španjolska, C-404/09, EU:C:2011:768, t. 127. i 128.).
- 102 Također treba prihvatiti Komisijin prigovor koji se odnosi na uznemiravanje glavate želve *Caretta caretta* uzrokovano svjetlom restorana, hotela i trgovina smještenih uz rubove područja Kiparisija.
- 103 Naime, Helenska Republika ograničava se na navođenje u tom pogledu da je tijekom 2014., odnosno nakon isteka roka koji je Komisija odredila u svojem obrazloženom mišljenju, donijela propis kako bi riješila taj problem, a što implicitno vodi do utvrđivanja da ta država članica prethodno nije poduzela potrebne mjere za borbu protiv uznemiravanja glavate želve *Caretta caretta* koje uzrokuje takvo svjetlosno onečišćenje.
- 104 Slijedom toga, time što nije poduzela potrebne mjere za dostatno ograničavanje svjetlosnog onečišćenja plaža na kojima se razmnožavaju glavate želve *Caretta caretta* smještenih u području Kiparisija, Helenska Republika povrijedila je obveze koje proizlaze iz članka 6. stavka 2. Direktive 92/43.

Prvi prigovor, u vezi s tim da je Helenska Republika tolerirala ribolov uz rubove područja Kiparisija

– Argumentacija stranaka

- 105 Komisija ističe da je ribolov koji se obavlja u blizini plaža smještenih u području Kiparisija i na kojima se razmnožavaju glavate želve *Caretta caretta* izvor uznemiravanja za tu vrstu jer se njezini primjerci na putu prema polaganju jaja ili na povratku u more mogu uplesti u mreže ili sudariti s ribarskim brodovima. Ona se u tom pogledu oslanja na izvješće priloženo njezinu aktu kojim je pokrenula postupak, a prema kojem se ribolov obavlja mrežama stajaćicama na samoj plaži a katkad i na kilometar do plaže povlačnim mrežama kojima se upravlja s brodova.
- 106 Helenska Republika potvrđuje da je od uspostave sustava zaštite toga područja, ribolov u njemu smanjen i da su i različiti instrumenti Europske unije doprinijeli tomu da se ribolov u regiji smanjio. Tamo se nalazi jako malo ribarskih brodova a informativnom kampanjom nastoje se spriječiti slučajna hvatanja kornjača.

– Ocjena Suda

- 107 Treba utvrditi da takva općenita izjava o smanjenju ribolova i o informiranju ribara ne može dovesti u pitanje Komisijine tvrdnje koje su potkrijepljene utvrđenjima izvješća priložena njezinu aktu kojim je pokrenula postupak.

108 Iz toga slijedi da je, time što nije poduzela potrebne mjere za dostatno ograničavanje ribolova duž plaža smještenih u području Kiparisija i na kojima se razmnožavaju glavate želve *Caretta caretta*, Helenska Republika povrijedila obveze koje proizlaze iz članka 6. stavka 2. Direktive 92/43.

Prvi prigovor, u vezi s tim da je Helenska Republika tolerirala korištenje rekreacijskih plovila i pedalina uz rubove područja Kiparisija

– Argumentacija stranaka

109 Prema mišljenju Komisije, prisutnost rekreacijskih brodova i pedalina koji se koriste u blizini plaža smještenih u području Kiparisija i na kojima se razmnožavaju glavate želve *Caretta caretta*, izvor je uznemiravanja kornjača. Neke od njih čak ugibaju nakon sudara s tim plovilima. Ta institucija smatra da elementi koji se nalaze u prilogima 18. i 21. njezinu aktu kojim je pokrenula postupak podupiru taj prigovor.

110 Prema mišljenju Helenske Republike, navedeni elementi ne dokazuju Komisijine tvrdnje i ona nije uopće dokazala da su ugibanja kornjača nastupila zbog ozljeda prouzročenih rekreacijskim plovilima i pedalinama.

– Ocjena Suda

111 U okviru postupka zbog povrede obveze, na Komisiji je da utvrdi postojanje navodne povrede obveze i da Sudu pruži potrebne elemente za provjeru postoji li, a da se Komisija ne može pozvati ni na kakvu presumpciju (vidjeti presudu od 9. srpnja 2015., Komisija/Irska, C–87/14, EU:C:2015:449, t. 22. i navedenu sudsku praksu).

112 Međutim, treba utvrditi da Komisija, upućujući u svojem aktu kojim je pokrenula postupak na njegove priloge, a da pritom nije dostavila posebna pojašnjenja relevantna u vezi s njima, ne pruža elemente potrebne za provjeru postojanja povrede obveze koju ističe i, u svakom slučaju, da takvi elementi nisu očito razvidni iz navedenih priloga.

113 Slijedom toga u toj točki treba odbiti prvi prigovor koji je Komisija istaknula u potporu ovoj tužbi.

114 U tim okolnostima treba utvrditi da je Helenska Republika,

— time što je tolerirala izgradnju kuća kod Agiannakija tijekom 2010., korištenje, bez dostatnog ograničenja, drugih kuća kod Agiannakija koje potječu iz 2006. i početak građevinskih radova za pedeset rezidencija smještenih između Agiannakija i Elaije, kao i time što je odobrila izgradnju triju rezidencija za odmor kod Vounakija tijekom 2012.;

— time što je tolerirala razvoj infrastruktura za pristup plaži smještenoj u području Kiparisija, odnosno otvaranje pet novih cesta prema plaži Agiannakija kao i asfaltiranje određenih postojećih prilaza i cesta;

— time što nije poduzela dostatne mjere kako bi osigurala poštovanje zabrane divljeg kampiranja u blizini plaže Kalo Nera i Elaije;

— time što nije poduzela potrebne mjere za ograničavanje poslovanja barova koji se nalaze između Elaije i Kalo Nera, na plažama na kojima se razmnožavaju glavate želve *Caretta caretta* i osigurala da ta smetanja koja uzrokuju ti barovi ne uznemiravaju tu vrstu;

- time što nije poduzela potrebne mjere, unutar područja Kiparisija, za smanjivanje prisutnosti opreme i različitih postrojenja na plažama na kojima se razmnožavaju glavate želve *Caretta caretta*, kao i time što je dopustila izgradnju platforme u blizini hotela Messina Mare;
 - time što nije poduzela potrebne mjere za dostatno ograničavanje svjetlosnog onečišćenja plaža smještenih u području Kiparisija i na kojima se razmnožavaju glavate želve *Caretta caretta*, i
 - time što nije poduzela potrebne mjere za dostatno ograničavanje ribolova duž plaža smještenih u području Kiparisija na kojima se razmnožavaju glavate želve *Caretta caretta*,
- povrijedila obveze koje proizlaze iz članka 6. stavka 2. Direktive 92/43.

Drugi prigovor, koji se temelji na nepoštovanju članka 6. stavka 3. Direktive 92/43

Argumentacija stranaka

- 115 Svojim drugim prigovorom u potporu svojoj tužbi, Komisija ističe povredu, od strane Helenske Republike, članka 6. stavka 3. Direktive 92/43.
- 116 Komisija toj državi članici prigovara da je povrijedila obveze koje proizlaze iz te odredbe zbog toga što nije provela odgovarajuću ocjenu prihvatljivosti utjecaja projekata koji nisu izravno povezani s upravljanjem područjem Kiparisija ili potrebni za njegovo upravljanje ali na njega mogu imati značajan utjecaj. Prema mišljenju Komisije, takva ocjena prihvatljivosti utjecaja trebala je osobito biti izvršena prije:
- izdavanja građevinske dozvole i izgradnje raznih rezidencija unutar područja Kiparisija;
 - otvaranja novih cesta i asfaltiranja određenih postojećih cesta unutar tog područja;
 - izgradnje novih barova na plažama smještenim u navedenom području i na kojima se razmnožavaju glavate želve *Caretta caretta*;
 - instalacije općinske rasvjete duž plaže smještene unutar istoga područja i
 - proširenja obrađenih površina u dinskom sustavu područja Kiparisija.
- 117 Prema mišljenju Komisije, te aktivnosti izvršene su bez ikakve prethodne ocjene, bilo riječ o ocjeni pojedinačnih utjecaja za svaku od tih aktivnosti ili o ocjeni svih kumuliranih utjecaja. Ona naglašava da nijedna od tih aktivnosti nije izravno povezana ni potrebna za upravljanje područjem Kiparisija i da one vjerojatno imaju značajne utjecaje na to područje zbog njegove važnosti za glavate želve *Caretta caretta* i za dotično prirodno stanište.
- 118 Helenska Republika ističe da se svi planovi ili projekti koji su provedeni u regiji bez „odgovarajuće ocjene” odnose na građevinske aktivnosti započete prije uspostave obveze takve ocjene. Ona tvrdi da su, što se tiče planova i projekata provedenih nakon toga datuma, ispunjeni ili zahtjevi članka 6. stavka 3. Direktive 92/43 ili da su, kada to nije bio slučaj, pokrenuti upravni i kazneni postupci.
- 119 Ta država članica potvrđuje da su zahtjevi i postupci propisani u članku 6. stavku 3. Direktive 92/43 preneseni u nacionalno pravo i da su izdavanje građevinskih dozvola i izvršavanje građevinskih radova prekinuti do donošenja predsjedničkog dekreta. Dakle, navedena država članica nije povrijedila obveze koje proizlaze iz članka 6. stavka 3. Direktive 92/43.

Ocjena Suda

- 120 Treba podsjetiti da članak 6. stavak 3. Direktive 92/43 propisuje postupak ocjene koji prethodnim nadzorom ima za svrhu osigurati da plan ili projekt koji nije izravno povezan s upravljanjem predmetnim područjem ili potreban za njegovo upravljanje, ali bi na njega mogao imati značajan utjecaj, bude odobren jedino ako neće negativno utjecati na cjelovitost tog područja (presuda od 11. rujna 2012., Nomarchiaki Aftodioikisi Aitoloakarnanias i dr., C-43/10, EU:C:2012:560, t. 110.).
- 121 Iz toga slijedi da je ta odredba relevantna jedino kada nadležna nacionalna tijela odobre neki projekt i da bi tom odobrenju u tom slučaju trebala prethoditi odgovarajuća ocjena utjecaja toga projekta na dotični lokalitet.
- 122 Slijedom toga se članak 6. stavak 3. Direktive 92/43 ne primjenjuje na svaku aktivnost čije je izvršenje podvrgnuto odobrenju, ali je provedeno bez njega i stoga nezakonito. U tim okolnostima ne treba utvrditi povredu obveze zbog povrede te odredbe u tom pogledu.
- 123 Nasuprot tomu, navedena odredba primjenjuje se na aktivnosti koje su izvršene s prethodnim odobrenjem, odnosno na kuće kod Agiannakija za koje su radovi izvršeni tijekom 2010., na tri rezidencije za odmor kod Vounakija tijekom 2012. kao i na platformu u blizini hotela Messina Mare.
- 124 Budući da te aktivnosti mogu dovesti do gubitka površine dina i uznemiriti glavatu želvu *Caretta caretta*, njihovo odobrenje mora biti podvrgnuto prethodnoj ocjeni njihova utjecaja.
- 125 U tim okolnostima, budući da Helenska Republika ne tvrdi da su ta odobrenja izdana prije 19. srpnja 2006., datuma uvrštavanja područja Kiparisija na popis PZZ-a, ili da su im prethodile ocjene utjecaja sukladno članku 6. stavku 3. Direktive 92/43, treba utvrditi da je, time što je izdala dozvole za kuće izgrađene tijekom 2010. kod Agiannakija, za tri rezidencije za odmor kod Vounakija tijekom 2012. i za izgradnju platforme u blizini hotela Messina Mare ta država članica povrijedila obveze koje proizlaze iz te odredbe.
- 126 U preostalom dijelu prigovor se odbija.

Treći prigovor, koji se temelji na nepoštovanju članka 12. stavka 1. točki (b) i (d) Direktive 92/43

- 127 Komisija Grčkoj prigovara da je povrijedila članak 12. stavak 1. točke (b) i (d) Direktive 92/43 time što nije poduzela potrebne mjere za uspostavu i primjenu učinkovitog sustava za strogu zaštitu glavate želve *Caretta caretta* u Kiparijskom zaljevu tako da se spriječi svako uznemiravanje te vrste tijekom razdoblja razmnožavanja i koje bi moglo prouzročiti oštećenje ili uništenje njihovih lokaliteta za razmnožavanje.
- 128 Komisija podsjeća da, sukladno toj odredbi, sustav stroge zaštite životinjske vrste koji se nalazi u Prilogu IV. Direktivi 92/43 treba biti uspostavljen kako bi se zabranilo namjerno uznemiravanje te vrste tijekom, osobito, razdoblja razmnožavanja kao i pogoršanje ili uništavanje lokaliteta za razmnožavanje ili odmor. Taj strogi sustav zaštite zahtijeva uspostavu potpunog pravnog okvira kao i donošenje i provedbu preciznih i posebnih zaštitnih mjera.
- 129 Helenska Republika tvrdi da nije povrijedila članak 12. stavak 1. točke (b) i (d) Direktive 92/43.

Treći prigovor, time što Helenska Republika nije uspostavila potpun i dosljedan pravni okvir

– Argumentacija stranaka

- 130 Komisija ističe da sustav stroge zaštite, kako je propisan člankom 12. stavkom 1. Direktive 92/43, pretpostavlja donošenje dosljednih i usklađenih preventivnih mjera. Ona ističe da je Helenska Republika priznala da takav potpun i dosljedan pravni okvir još nije donesen, ali da je u izradi.
- 131 Komisija smatra da svi pravni instrumenti koji su na snazi u tom području u toj državi članici nisu dostatni za zaštitu iz članka 12. stavka 1. točki (b) i (d) Direktive 92/43. Ta država članica se na postojanje tih pravnih instrumenata prvi put pozvala u svojem odgovoru na tužbu. Osim toga, neki od njih prethodili su stupanju na snagu Direktive 92/43 i stoga nisu sadržavali posebne odredbe koje bi mogle ispuniti zahtjeve članka 12. te direktive.
- 132 Ta institucija tvrdi da bez integriranog i dosljednog zakonodavnog okvira nije zajamčena stroga zaštita glavate želve *Caretta caretta* kao ni njezinih lokaliteta za razmnožavanje. Sustav zaštite ne može biti uspostavljen nepotpunom skupinom zasebnih mjera koje se općenito odnose na zaštitu okoliša i kojima se ne nastoji konkretno spriječiti svako namjerno uznemiravanje dotične vrste tijekom razdoblja razmnožavanja kao i svaka aktivnost koja može prouzročiti pogoršanje ili uništavanje njezinih lokaliteta za razmnožavanje.
- 133 Komisija naglašava da okolnost da ne izgleda da se broj gnijezda glavate želve *Caretta caretta* smanjio unutar područja Kiparisija ne smije sama po sebi dovesti u pitanje utvrđenje prema kojem Helenska Republika nije donijela mjere učinkovite zaštite. Ona ističe da je nedavno utvrđeni povećani broj gnijezda posljedica zaštite glavate želve *Caretta caretta* od 1992. i da su svi utjecaji na tu vrstu općenito vidljivi dvadeset godina poslije. Osim toga, iz presuda od 30. siječnja 2002., Komisija/Grčka (C-103/00, EU:C:2002:60) i od 16. ožujka 2006., Komisija/Grčka (C-518/04, neobjavljena u Zborniku, EU:C:2006:183), proizlazi da nije potrebno da se broj gnijezda smanji kako bi se moglo utvrditi uznemiravanje koje može predstavljati nepoštovanje članka 12. Direktive 92/43.
- 134 Helenska Republika potvrđuje da Komisija pogrešno tvrdi, s jedne strane, da Helenska Republika nije donijela dostatan zakonodavni okvir zaštite i, s druge strane, da ona nije uspjela primijeniti posebne i učinkovite zaštitne mjere. Ona smatra da Komisija ne može isticati da u području Kiparisija postoje pogoršanja staništa i uznemiravanja koja imaju značajan utjecaj na vrste dok nije izvršena odgovarajuća ocjena prihvatljivosti utjecaja aktivnosti izvršenih u navedenom području.
- 135 Prema toj državi članici, s obzirom na to da populacija glavate želve *Caretta caretta* stabilno raste i ne postoji opasnost da se smanji njihov prirodni areal, ne treba isticati povredu članka 12. stavka 1. točki (b) i (d) Direktive 92/43.
- 136 Helenska Republika smatra da grčki pravni poredak, kada je riječ o zaštiti glavate želve *Caretta caretta*, sadržava širok, dosljedan, osobito strog i iznimno učinkovit institucionalni okvir. Ona se u tom pogledu poziva na različite zakonske i podzakonske akte koji zajedno čine dostatan okvir do donošenja predsjedničkog dekreta.
- 137 Ta država članica podsjeća da nije nikad tvrdila da su svi navedeni akti doneseni posebno za područje Kiparisija i vrstu o kojoj je riječ nego da ih oni učinkovito štite i stoga jamče sustav odgovarajuće i stroge zaštite u smislu članka 12. Direktive 92/43. Ta odredba ne zahtijeva da sustav stroge zaštite bude definiran u jedinstvenom zakonodavstvu.

138 Helenska Republika naposljetku navodi karakteristike, mjere i učinke nacrtu predsjedničkog dekreta i iznosi da će on, prema mišljenju Symvoulio tis Epikrateiasa (Državno vijeće), biti donesen uskoro. Međutim, naglašava da postojanje toga nacrtu predsjedničkog dekreta ne znači da u grčkom pravnom poretku prije nije postojao sustav stroge i učinkovite zaštite.

– Ocjena Suda

139 Treba podsjetiti da članak 12. stavak 1. točke (b) i (d) Direktive 92/43 državama članicama nalaže da moraju poduzeti sve potrebne mjere za uspostavu sustava stroge zaštite životinjskih vrsta navedenih u Prilogu IV. točki (a) koje zabranjuju, u njihovu prirodnom arealu, namjerno uznemiravanje tih vrsta, posebno u vrijeme razmnožavanja, podizanja mladih, hibernacije i migracije te oštećivanje ili uništavanje lokaliteta za razmnožavanje ili odmor.

140 Sud je već presudio da prenošenje te odredbe državama članicama nalaže ne samo uspostavu potpunog zakonskog okvira nego i provedbu konkretnih posebnih zaštitnih mjera i da sustav stroge zaštite pretpostavlja koherentne i koordinirane preventivne mjere (presuda od 15. ožujka 2012., Komisija/Cipar, C-340/10, EU:C:2012:143, t. 60. i 61. i navedena sudska praksa).

141 Ukupnost pravnih instrumenata ne čini potpun zakonski i podzakonski okvir ako ti instrumenti ne omogućavaju sprečavanje povreda zabrane pogoršanja propisane u članku 6. stavku 2. Direktive 92/43 ili ako ih treba redovito dopunjavati kako bi mogli jamčiti zaštitu zahtijevanu člankom 12. iste direktive.

142 Činjenica da je u točki 114. ove presude utvrđeno nekoliko povreda zabrane pogoršanja propisane u članku 6. stavku 2. Direktive 92/43 omogućava pretpostavku da u pogledu zaštite područja Kiparisija ne postoji potpun i koherentan preventivni zakonodavni okvir.

143 Ta pretpostavka potvrđena je okolnošću da je Helenska Republika donijela nekoliko ministarskih uredbi, među ostalim, 23. svibnja 2013., 23. srpnja 2013., 14. veljače 2014. i 8. svibnja 2014., osobito o odgovarajućem korištenju plaža, zamrzavanju određenih poljoprivrednih djelatnosti, ograničavanju svjetla koje potječe od privatnih objekata na plaži, prekidu izdavanja građevinskih dozvola, zabrani određenih građevinskih aktivnosti kao i o zabrani otvaranja i asfaltiranja cesta unutar područja Kiparisija.

144 Donošenje tih pravnih instrumenata nakon isteka roka određenog u obrazloženom mišljenju dokazuje u dostatnoj mjeri da je, prije toga roka, nacionalni zakonodavni okvir bio nepotpun.

145 Stoga je Helenska Republika neosnovano tvrdila da je svrha predsjedničkog dekreta, koji je u donošenju, kojim se nastoji zaštititi to područje, bila jedino prikupljanje i konsolidacija propisa koji su već bili na snazi u vrijeme isteka navedenog roka.

146 Nasuprot tomu, iz mišljenja Symvoulio tis Epikrateiasa (Državno vijeće) proizlazi da obveze Helenske Republike koje proizlaze iz prava Unije zahtijevaju novi propis o zaštiti područja Kiparisija i nalažu podnošenje tom tijelu novog nacrtu dekreta.

147 Također, Helenska Republika neosnovano tvrdi da joj se, s obzirom na to da se populacija glavate želve *Caretta caretta* redovito povećava, ne treba uputiti prigovor povrede obveza koje proizlaze iz članka 12. stavka 1. točki (b) i (d) Direktive 92/43.

148 Naime, kao što to tvrdi Komisija, okolnost poput stabilnosti populacije vrste, ne može, sama po sebi, dovesti u pitanje utvrđenje o nepotpunosti relevantnog nacionalnog zakonodavnog okvira (vidjeti analogijom presudu od 16. ožujka 2006., Komisija/Grčka, C-518/04, EU:C:2006:183, t. 21.).

149 U tim okolnostima treba utvrditi da je, time što nije donijela potpun, koherentan i strog zakonski i podzakonski okvir za zaštitu glavate želve *Caretta caretta* unutar područja Kiparisija, Helenska Republika povrijedila obveze koje proizlaze iz članka 12. stavka 1. točki (b) i (d) Direktive 92/43.

Treći prigovor, time što Helenska Republika nije primijenila precizne, posebne i učinkovite zaštitne mjere

– Argumentacija stranaka

150 Prema mišljenju Komisije, Helenska Republika ne primjenjuje posebne i učinkovite mjere kako bi spriječila, s jedne strane, uznemiravanje glavate želve *Caretta caretta* tijekom razdoblja razmnožavanja i, s druge strane, aktivnosti koje mogu pogoršati ili uništiti njezina područja razmnožavanja.

151 Ona ističe da članak 12. stavak 1. točka (d) Direktive 92/43 propisuje strožu zaštitu od one iz toga članka u točkama (a) do (c) i da navedena točka (d) zabrane ne ograničava na namjerna djelovanja.

152 Stoga, kako bi se ocijenilo u kojoj mjeri određena aktivnost „može oštetiti ili uništiti lokalitete za razmnožavanje”, treba uzeti u obzir činjenicu da ta vrsta poliježe jaja samo svake dvije ili tri godine i da je ona osobito osjetljiva i ranjiva na zvučna i svjetlosna smetanja tijekom cijelog procesa razmnožavanja, odnosno tijekom inkubacije i kada se mladi namjeravaju uputiti prema moru.

153 Komisija ističe da u području Kiparisija lokaliteti za razmnožavanje glavate želve *Caretta caretta* mogu biti oštećeni ili uništeni različitim ljudskim aktivnostima navedenim u njezinoj tužbi, a koje stvaraju prepreke pristupu lokalitetima za razmnožavanje kao i onečišćenje bukom i svjetlosno onečišćenje.

154 Prema mišljenju Helenske Republike, njezin institucionalni i pravni okvir koji uređuje aktivnosti unutar područja Kiparisija zabranjuje aktivnosti koje mogu namjerno negativno utjecati na lokalitete za razmnožavanje glavatih želvi *Caretta caretta* ili štetiti toj vrsti.

155 Ona tvrdi da se, sukladno Komisijinim smjernicama, pogoršanje određenog područja ocjenjuje na osnovi stanja očuvanosti svake vrste i staništa, koje se ocjenjuje u odnosu na polazišne uvjete u trenutku u kojem je predložena klasifikacija dotičnog područja kao zaštićenog područja.

156 Štoviše, ocjena mogućih utjecaja na cjelovitost toga područja u pogledu njegovih ekoloških funkcija treba biti učinjena na razini zaštićenog područja u cijelosti, a ne na nižoj razini, izdvajajući male dijelove plaže kako bi se moglo utvrditi značajno uznemiravanje.

– Ocjena Suda

157 Što se tiče navodne povrede zabrane uznemiravanja zaštićenih vrsta iz članka 12. stavka 1. točke (b) Direktive 92/43, treba utvrditi da povrede članka 6. stavka 2. te direktive, poput onih utvrđenih u točki 114. ove presude, sve čine zabranjena uznemiravanja glavate želve *Caretta caretta*.

158 Kao što je to naglasila nezavisna odvjetnica u točki 143. svojega mišljenja, isto vrijedi u pogledu izgradnje zgrada kod Agiannakija tijekom 2006. Naime, za razliku od opće zabrane pogoršanja i uznemiravanja propisane u članku 6. stavku 2. Direktive 92/43, zaštita vrsta iz članka 12. nije podvrgnuta, sukladno njezinu članku 4. stavku 5., uvrštavanju Kiparisijskih dina na popis iz članka 4. stavka 2. trećeg podstavka. Kao što proizlazi iz članka 23. stavka 1. navedene direktive, ta zaštita primjenjiva je još od 1994.

- 159 Budući da su počinitelji tih uznemiravanja barem prihvatili mogućnost da će glavate želve *Caretta caretta* biti uznemiravane tijekom razdoblja razmnožavanja, ispunjen je uvjet namjere iz članka 12. stavka 1. točke (b) Direktive 92/43 (vidjeti u tom smislu presudu od 18. svibnja 2006., Komisija/Španjolska, C-221/04, EU:C:2006:329, t. 71.).
- 160 U tim okolnostima treba utvrditi da je, time što u propisanom roku nije poduzela sve potrebne konkretne mjere da bi se spriječilo namjerno uznemiravanje glavate želve *Caretta caretta* tijekom razdoblja razmnožavanja vrste, Helenska Republika povrijedila obveze koje proizlaze iz članka 12. stavka 1. točke (b) Direktive 92/43.
- 161 Također treba prihvatiti Komisijinu tužbu u dijelu u kojem ona toj državi članici prigovara da nije poduzela potrebne mjere za poštovanje zabrane oštećivanja ili uništavanja lokaliteta za razmnožavanje iz članka 12. stavka 1. točke (d) Direktive 92/43.
- 162 Naime, nekoliko povreda obveze iz članka 6. stavka 2. te direktive, kako su utvrđene u točki 114. ove presude, same predstavljaju aktivnosti koje nužno uništavaju lokalitete za razmnožavanje glavate želve *Caretta caretta*.
- 163 Iz svih prethodnih razmatranja proizlazi da je Helenska Republika,
- time što nije donijela potpun, koherentan i strog zakonski i podzakonski okvir za zaštitu glavate želve *Caretta caretta* unutar područja Kiparisija;
 - time što nije, u propisanom roku, donijela sve potrebne konkretne mjere za sprečavanje namjernog uznemiravanja glavate želve *Caretta caretta* tijekom razdoblja razmnožavanja te vrste i
 - time što nije poduzela potrebne mjere za poštovanje zabrane pogoršanja ili uništenja lokaliteta za razmnožavanje navedene vrste,
- povrijedila obveze koje proizlaze iz članka 12. stavka 1. točki (b) i (d) Direktive 92/43.

Troškovi

- 164 Sukladno članku 138. stavku 3. Poslovnika, ako stranke djelomično uspiju u svojim zahtjevima, svaka stranka snosi svoje troškove.
- 165 Budući da su i Komisija i Helenska Republika djelomično uspjele u svojim zahtjevima, treba odlučiti da svaka od njih snosi vlastite troškove.

Slijedom navedenoga, Sud (četvrto vijeće) proglašava i presuđuje:

1. Helenska Republika,

- time što je tolerirala izgradnju kuća kod Agiannakija (Grčka) tijekom 2010., korištenje, bez dostatnog ograničenja, drugih kuća kod Agiannakija koje potječu iz 2006. i početak građevinskih radova za pedeset rezidencija smještenih između Agiannakija i Elaije (Grčka), kao i time što je odobrila izgradnju triju rezidencija za odmor kod Vounakija (Grčka) tijekom 2012.;
- time što je tolerirala razvoj infrastrukture za pristup plažama smještenima u području Kiparisija (Grčka), odnosno otvaranje pet novih cesta prema plaži Agiannakija kao i asfaltiranje određenih postojećih prilaza i cesta;

- time što nije poduzela dostatne mjere kako bi osigurala poštovanje zabrane divljeg kampiranja u blizini plaže Kalo Nera (Grčka) i Elaije;
- time što nije poduzela potrebne mjere za ograničavanje poslovanja barova koji se nalaze između Elaije i Kalo Nera na plažama na kojima se razmnožavaju glavate želve *Caretta caretta* i osigurala da ta smetanja koje uzrokuju ti barovi ne uznemiravaju tu vrstu;
- time što nije poduzela potrebne mjere, unutar područja Kiparisija, za smanjivanje prisutnosti opreme i različitih postrojenja na plažama na kojima se razmnožavaju glavate želve *Caretta caretta*, kao i time što je odobrila izgradnju platforme u blizini hotela Messina Mare;
- time što nije poduzela potrebne mjere za ograničavanje svjetlosnog onečišćenja plaža smještenih u području Kiparisija i na kojima se razmnožavaju glavate želve *Caretta caretta* i
- time što nije poduzela potrebne mjere za dostatno ograničavanje ribolova duž plaža smještenih u području Kiparisija na kojima se razmnožavaju glavate želve *Caretta caretta*

povrijedila je obveze koje proizlaze iz članka 6. stavka 2. Direktive Vijeća 92/43/EEZ od 21. svibnja 1992. o očuvanju prirodnih staništa i divlje faune i flore

2. Time što je izdala dozvole za tri kuće izgrađene tijekom 2010. kod Agiannakija, za tri rezidencije za odmor kod Vounakija tijekom 2012. kao i za izgradnju platforme u blizini hotela Messina Mare, Helenska Republika povrijedila je obveze koje proizlaze iz članka 6. stavka 3. Direktive 92/43.

3. Helenska Republika,

- time što nije donijela potpun, koherentan i strog zakonski i podzakonski okvir za zaštitu glavate želve *Caretta caretta* unutar područja Kiparisija;
- time što nije, u propisanom roku, donijela sve potrebne konkretne mjere za sprečavanje namjernog uznemiravanja glavate želve *Caretta caretta* tijekom razdoblja razmnožavanja te vrste i
- time što nije poduzela potrebne mjere za poštovanje zabrane pogoršanja ili uništenja lokaliteta za razmnožavanje navedene vrste,

povrijedila je obveze koje proizlaze iz članka 12. stavka 1. točki (b) i (d) Direktive 92/43.

4. U preostalom dijelu tužba se odbija.

5. Europska komisija i Helenska Republika snosit će vlastite troškove.

Potpisi